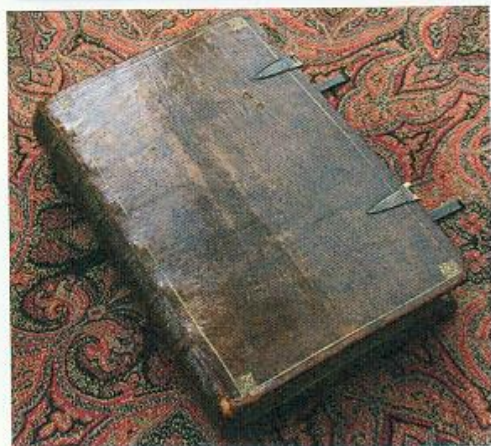

Overgenomen uit: Begijnhofkrant 14-15 (2006) 25-26
Een zeer speciaal boek in het Begijnhofmuseum
 Harry Stabel

Een zeer speciaal boek in het Begijnhofmuseum

In de Pastoor Mermanskamer in het Begijnhofmuseum bevindt zich een zeer interessant boek (foto 1). In feite is het een in leder ingebonden dik schrift (afmetingen: 22 x 33 cm en 6 cm dik), waarin met de hand de volgende onderwerpen aan bod komen en dit vanaf het einde van de 16de eeuw:

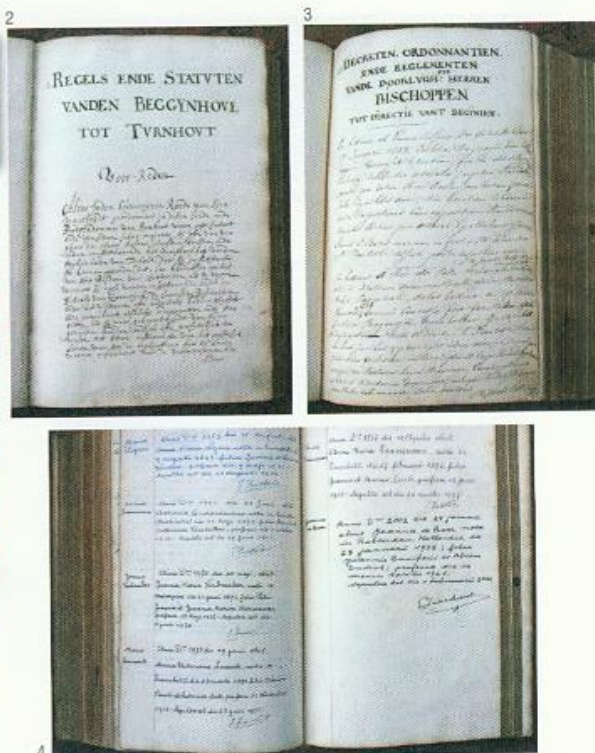
- 1 Regels ende Statvten vanden Beggynhove tot Turnhout. (foto 2)
- 2 Decreten, Ordonnantien, ende Reglementen vande doorlvghste Heeren Bisschoppen tot Directie vant Beggynhof. (foto 3)
- 3 Catalogvs amplis morum dominor: Provisorum Beggynagy Trvnhovta ni.
- 4 Lyste vande Heeren Momboirs vanden Beggynhove.
- 5 Catalogvs RRrvm DDnorvm Pastorvm Beggynagy Trvnhovtani.
- 6 Catalogvs RRrvm DDnorvm Capellanorvm et Assistentivm Beggynagy Assistentes.
- 7 Lyste vande IOVF wen: Gootemeesteresse vanden Beggynhove tot Turnhout.
- 8 Naemen vande Begyntiens geprofessit op desen Hove.
- 9 Naemen van overledene Beggyntiens. (foto 4)

Enkele bijzonderheden uit het hoofdstuk over de overleden beginjen:

- Op 9 juli 1683 sterft Maria Bax, meesteresse, en er wordt aan toegevoegd: "heeft de kercke gebouwd".
- De eerste beginjn die vermeld staat als overleden, is Adriana Ampsens. Zij overleed op 29 september 1599.

Interessant wordt het, als we de periode 1600 -1700 even overlopen. In die periode sterven in totaal 320 beginjen. Maar er is duidelijk een piekperiode. Tussen 1600 en 1669 sterven 81 beginjen en in de periode van 1670 tot 1700 zijn er dat niet minder dan 239. Uitschieters zijn de jaren 1670, 1676, 1677 en 1678 met respectievelijk 12, 19 (!), 12 en 11 sterfgevallen.

De reden van die grote aantallen heeft zonder twijfel meer te maken met de ouderdom van de beginjen dan met een dodelijke epidemie. Inderdaad, tijdens de Tachtigjarige Oorlog kregen de begijnhoven het hard te verduren: soldaten werden in de hoven ingekwartierd en andere hoven werden geplunderd of platgebrand. De oorlog bracht een verwildering van de zeden

met zich. Een strengere discipline drong zich op. Johannes Hauchinus, in 1582 tot aartsbisschop van Mechelen benoemd, legde zich toe op het herstel van de orde in de begijnhoven. De nadruk kwam onder meer te liggen op het persoonlijk gebed en het deelnemen aan misvieringen op vaste tijdstippen, zoals (mariale) feestdagen. De bisschop ging bovendien meer controle uitoefenen op de beginjengemeenschappen. De maatregelen hadden een gunstig effect op het aantal beginjen, wat nog versterkt werd door het sluiten van het Twaalfjarig Bestand in 1609. Daarom werd de verdere 17de eeuw gekenmerkt door een bloei van de gemeenschappen, met een zeer hoog aantal intredingen en een uitbreiding van de begijnhofstructuur. Vanaf 1670 doet zich dan de enorme toename gevoelen van het aantal sterfgevallen, vermits in die jaren de beginjen al op hoge leeftijd waren gekomen. De vraag die zich opdringt, is natuurlijk: waar vond men de plaats om al die beginjen te begraven? Rond de eerste kapel? Later in en rond de nieuwe kerk, die werd ingewijd in 1665?

Vanaf het einde van de 18de eeuw wordt ook vermeld wanneer de beginjn niet op het hof is gestorven, maar waarschijnlijk in het ouderlijk huis, bijvoorbeeld in "Oostmal, Gestel of S'Job in't Goor".

Een ander zeer eigenaardig fenomeen valt op, als men de namen van de gestorven beginjen overloopt. Het komt regelmatig voor dat men dezelfde familienamen vrij kort na elkaar tegenkomt. Waren zij zusters die het niet zonder elkaar konden stellen? Stierven ze in hetzelfde huis aan dezelfde ziekte? Hier volgen de naam en sterfdatum van enkele beginjen met dezelfde familienaam:

Anna Nijs op 13 augustus 1625 en Maria Nijs op 1 september 1625

Chretienne Cornelissen op 10 februari 1626 en Dimpna Cornelissen op 1 maart 1626

Cornelia Wils op 18 november 1657 en Gasperina Wils op 17 december 1657

Een zeer speciaal boek in het Begijnhofmuseum

(vervolg van pagina 25)

Anna De Backer op 12 augustus 1667 en Catharina De Backer
op 10 november 1667

Amalda Beerens op 28 oktober 1668 en Margareta Beerens op
31 oktober 1668

Elisabeth Huysmans op 17 januari 1677 en Anna Huysmans op
17 mei 1677

Dijmpna De Volder op 4 februari 1704 en Margareta De Volder
op 9 mei 1704

Petronella Schoenen op 11 mei 1708 en Joanna Schoenen op
20 december 1708

Joanna De Brouwer op 16 april 1711 en Gertrui De Brouwer op
5 mei 1711

Teresia Smits op 1 oktober 1779 en Maria Catharina Smits op
13 oktober 1779

1815 is het eerste jaar in het boek waarin geen enkele begijn
sterft. Vanaf 1823 wordt voor het eerst genoteerd waar de
gestorven begijn geboren is. En het is duidelijk te merken dat
we toen in de Nederlandse tijd leefden, vermits er heel wat
Nederlandse begijnen overlijden. Enkele voorbeelden:

- 1823 Joanna Edel °Schiedam
- 1823 Joanna van Gorcom °Moergestel
- 1824 Joanna Petronilla Krul °Rotterdam
- 1825 Maria Poppel °Middelburg
- 1827 Petronilla van der Riet °Rosendael
- 1828 Anna Catharina van der Riet °Rosendael

Dit boek bevat een schat aan gegevens en vraagt zeker om een
diepgaander wetenschappelijk onderzoek. Een aanzet is nu al
gegeven door alle namen alfabetisch te rangschikken. Het komt
immers wel eens voor dat mensen die bezig zijn met de
geschiedenis van hun familie, in het museum terecht komen op
zoek naar eventuele familieleden-begijnen. Dan is het natuurlijk
gemakkelijker als men onmiddellijk de familienaam terugvindt.

Harry Stabel

